

Sammanfattning

En arbetstagarorganisation har varslat om stridsåtgärder mot en arbetsgivare i förhållande till vilken organisationen inte är bunden av kollektivavtal. Arbetsgivaren är dock bunden av kollektivavtal med annan arbetstagarorganisation. Med anledning av en fredspliktsinvändning från arbetsgiversidan yrkar arbetstagarorganisationen interimistisk prövning av de varslade stridsåtgärdernas tillåtlighet. Arbetsdomstolen har funnit att det inte finns något rättsligt hinder mot dessa stridsåtgärder.

ARBETSDOMSTOLENBESLUT
2005-11-11
StockholmBeslut nr 110/05
Mål nr A 229/05**KÄRANDE**Svenska Pappersindustriarbetareförbundet, Box 1127,
111 81 STOCKHOLMOmbud: förbundsjuristen Bo Ericson, LO-TCO Rättsskydd AB, Box 1155,
111 81 STOCKHOLM**SVARANDE**

1. Teknikarbetsgivarna, Box 5510, 114 85 STOCKHOLM
 2. ABB Power Technologies AB, 556018-0720, 771 80 LUDVIKA
- Ombud för båda: chefsjuristen Anders Weihe, Teknikföretagens Service AB,
-
- Box 5510, 114 85 STOCKHOLM

SAKEN

fredsplikt

Vid Figeholms pappersbruk produceras sedan gammalt ett material som kallas presspan. Materialet används för tillverkning av komponenter för krafttransformatorindustrin. Pappersbruket ägs av ABB Power Technologies AB (bolaget) som är anslutet till Teknikarbetsgivarna.

Teknikarbetsgivarna och Svenska Pappersindustriarbetareförbundet (pappersindustriarbetareförbundet) är inte bundna av kollektivavtal i förhållande till varandra. Bolaget är dock bundet av kollektivavtal som träffats mellan Teknikarbetsgivarna och Svenska Metallindustriarbetareförbundet (Metall), det s.k. Teknikavtalet Metall.

Pappersindustriarbetareförbundet varslade i en skrivelse den 3 november 2005 bolaget om stridsåtgärd. Skrivelsen har följande innehåll.

Varsel om stridsåtgärder

Vid Figeholms Bruk har pappersavtalet gällt sedan 1932. Genom en konstruktion med en fusion har ABB Teknologi Products AB gjort så att Teknikavtalet Metall som tecknats mellan Teknikarbetsgivarna och Metall i stället gäller för förbundets medlemmar.

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet som har samtliga anställda arbetare som medlemmar har därför inte längre något avtal som gäller för dessa. Arbetsgivarens manöver har skett helt mot arbetarnas vilja. Samtliga förmåner som dessa lokalt och centralt tillkämpat sig genom årtiondena är inte längre avtalsreglerade.

En enig LO styrelse står bakom att Svenska Pappersindustriarbetareförbundet ska träffa kollektivavtal för anläggningen i Figeholm. LO har också givit förbundet rätt att vidta stridsåtgärder för att skydda sina medlemmars intressen på Figeholm.

När det gäller gränsdragning mellan tillämpningsområdena för olika kollektivavtal har arbetsgivarna historiskt alltid överlåtit denna fråga till de fackliga organisationerna, i vart fall på LO-området, för att undvika förödande och kostsamma gränsdragningskonflikter. Ur facklig utgångspunkt är detta en viktig princip eftersom arbetsgivaren därigenom inte kan välja det för en viss verksamhet billigaste avtalet och därmed tillämpa lönedumpning genom kollektivavtalet.

Teknikarbetsgivarna har avsiktligt satt sig över detta hittills gällande samförstånd mellan fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer i Sverige. Svenska Pappersindustriarbetareförbundet accepterar inte denna strategi, att ställa olika fackförbund emot varandra och konsekvent välja det billigaste avtalet. Detta är därför en konflikt som är ett direkt hot mot den framgångsrika svenska modellen med kollektivavtal som norm för lönesättningen i Sverige. Det är därför arbetsgivaren som får ta hela ansvaret för den inträffade situationen.

Enligt gällande rätt kan vi inte undantränga teknikavtalet. Men vi skall skydda våra medlemmar så att de inte utsätts för lönedumpning. Detta är bakgrunden till de kompletterande avtalskrav som Pappers har ställt. Det är en del okonventionella krav: Men vi känner oss fria att i detta läge flytta fram arbetstagarnas positioner eftersom Teknikarbetsgivarna inte iakttar de normala spelreglerna för kollektivavtal på LO-området.

Mot denna bakgrund varslar Svenska Pappersindustriarbetareförbundet om följande stridsåtgärd:

Total arbetsnedläggelse och blockad av allt arbete som utförs inom teknikavtalet Metalls avtalsområde på ABB Power Technology Products AB på anläggningen i Figeholm/Fårbo.

Arbetsuppgifterna försättes samtidigt i blockad, vilket innebär att ingen får utföra arbetsuppgifter som omfattas av arbetsnedläggelsen.

Stridsåtgärderna gäller tills vidare och träder ikraft tisdagen den 15 november 2005.

För dagarbete, tvåskiftsarbete och treskiftsarbete klockan 05.54.

För kontinuerligt treskiftsarbete klockan 06.54.

I en skrivelse den 4 november 2005 från bolaget och Teknikarbetsgivarna till pappersindustriarbetareförbundet anfördes i huvudsak följande.

[D]e varslade stridsåtgärderna är olovliga enligt medbestämmandelagen eftersom de krav som de avser att understödja i väsentliga delar innebär ett undanträngande av Teknikavtalet Metall.[...] För att undvika eventuella missförstånd skall klargöras att bolaget och Teknikarbetsgivarna på ovan

angivna skäl gjort invändning om brott mot den fredsplikt som följer av MBL och rättspraxis.

Pappersindustriarbetareförbundet har den 7 november 2005 väckt talan vid Arbetsdomstolen mot Teknikarbetsgivarna och bolaget samt har därvid yrkat att domstolen förklarar att pappersindustriarbetareförbundet är oförhindrat att vidta stridsåtgärder i enlighet med utfärdat varsel avseende bolagets driftsställe i Figeholm/Fårbo. Pappersindustriarbetareförbundet har vidare yrkat att Arbetsdomstolen genom interimistiskt beslut för tiden intill dess tvist slutligt har prövats förordnar att pappersindustriarbetareförbundet är oförhindrat att vidta stridsåtgärd i enlighet med utfärdat varsel.

Teknikarbetsgivarna och bolaget har bestritt pappersindustriarbetareförbundets yrkande om interimistiskt förordnande.

Arbetsdomstolen har denna dag, den 11 november 2005, hållit särskilt sammanträde för behandling av pappersindustriarbetareförbundets yrkande om interimistiskt förordnande. Vid sammanträdet har på förbundets begäran hållits förhör upplysningsvis med förhandlingschefen L.O. Båda parter har därutöver åberopat viss skriftlig bevisning.

Till utveckling av sin talan i frågan om interimistiskt förordnande har parterna anfört i huvudsak följande.

Pappersindustriarbetareförbundet

Pappersindustriarbetareförbundet har haft kollektivavtal för arbetsplatsen sedan år 1933. Genom en omorganisation av koncernbolag inom bolaget kom avtalsfrågan att ställas på sin spets. Teknikarbetsgivarna hävdade att Teknikavtalet Metall och inte pappersindustriarbetareförbundets avtal var gällande. Frågan överlämnades till skiljemannen Hans Stark som i skiljedom den 18 augusti 2005 fann att Teknikavtalet Metall är gällande vid pappersbruket. Frågan avgjordes då inte enligt den på svenska arbetsmarknaden gällande principen om gränsdragning efter förbundsavtal, utan enligt den s.k. 29/29 principen. Pappersindustriarbetareförbundet har accepterat att Teknikavtalet Metall enligt denna princip är förstaavtal. Pappersindustriarbetareförbundet vill dock därutöver få till stånd ett kollektivavtalsmässigt skydd för sina medlemmar vid pappersbruket. Förbundet har samtliga 130 organiserade arbetstagare på arbetsplatsen som medlemmar. Förbundet vill ingenting annat än att ett kollektivavtal kommer till stånd på laglig väg.

Förhandlingar om träffande av avtal mellan bolaget, å ena sidan, och Teknikarbetsgivarna och pappersindustriarbetareförbundet, å andra sidan, har ägt rum under början av november 2005. Såväl pappersindustriarbetareförbundet som bolaget har initierat dessa förhandlingar. Förhandlingarna strandade den 3 november 2005, varefter pappersindustriarbetareförbundet skriftligen varslade om stridsåtgärder att verkställas den 15 november 2005. Förhandlingarna återupptogs den 4 november 2005 utan att enighet kunde uppnås. Teknikarbetsgivarna och bolaget har härefter samma dag skriftligen gjort en fredspliktsinvändning.

Det bestrids att den varslade stridsåtgärden skulle vara olovlig och strida mot lag. Motparterna har till stöd för sitt påstående om olovlig stridsåtgärd åberopat 42 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (medbestämmandelagen).

Enligt 2 kap. 17 § regeringsformen äger förening av arbetstagare samt arbetsgivare och förening av arbetsgivare rätt att vidta fackliga stridsåtgärder, om ej annat följer av lag eller avtal. Detta innebär att någon begränsning i den fackliga stridsrätten, som inte har stöd i lag eller avtal, inte får förekomma. Arbetsgivarparterna har gjort gällande att pappersindustriarbetareförbundet genom att vidta stridsåtgärden avser att undantränga Teknikavtalet Metall, vilket då skulle innebära att man vidtar en stridsåtgärd för att få till stånd ett avtal som vid senare domstolsprövning skulle vara ogiltigt. Något sådant förbud att vidta stridsåtgärd för att få till stånd ett ogiltigt avtal finns inte i 42 § medbestämmandelagen. Den bestämmelsen tar endast sikte på när en arbetsgivare eller arbetstagarorganisation understödjer en stridsåtgärd som i sig är otillåten. Bestämmelsen i 42 § medbestämmandelagen innehåller inte heller någon definition av vad som är en olovlig stridsåtgärd utan i det avseendet är bestämmelsen kopplad till 41 § i samma lag. Det är således 41 § medbestämmandelagen som är den grundläggande bestämmelsen för när en stridsåtgärd är otillåten. Inte heller 41 § medbestämmandelagen innehåller något förbud mot att vidta en stridsåtgärd för att få till stånd ett avtal som vid senare domstolsprövning skulle vara ogiltigt. Motparterna har i detta sammanhang åberopat rättsfallet AD 1989 nr 120 och den s.k. Britannia-principen. Enligt pappersindustriarbetareförbundets mening är den domen emellertid inte någon lag och förbundet är också, mot bakgrund av det nu anförda, av den uppfattningen att domen strider mot såväl regeringsformen som medbestämmandelagen.

Sammanfattningsvis kan konstateras följande. Om en part vidtar en stridsåtgärd för att få till stånd en bestämmelse i avtal som vid senare rättslig prövning av det träffade avtalet skulle visa sig vara ogiltig p.g.a. att den kommer i konflikt med principen om först träffat avtal, medför det inte att stridsåtgärden i sig är förbjuden. För en sådan inskränkning i stridsrätten saknas uttryckligt lagstöd, och en sådan begränsning skulle alltså strida mot 2 kap. 17 § regeringsformen. Redan på denna grund skall därför arbetsgivarparternas fredspliktsinvändning underkännas och lämnas utan avseende.

Enligt pappersindustriarbetareförbundet är den varslade stridsåtgärden i alla händelser inte otillåten, eftersom avtalskraven och den varslade stridsåtgärden inte avser att undantränga Teknikavtalet Metall. I detta sammanhang är följande att beakta. Teknikavtalet Metall är inte anpassat till den verksamhet som normalt utförs av pappersindustriarbetareförbundets medlemmar. Pappersindustriarbetareförbundet har därför i de hittills förda förhandlingarna sökt komplettera Teknikavtalet Metall med bestämmelser så att dess medlemmar bibehålles vid oförändrad löne- och villkorsnivå. Därvid har kraven medvetet utformats så att de inte skall komma i konflikt med och riskera att undantränga Teknikavtalet Metall. Dessutom har pappersindustriarbetareförbundet ställt sådana krav så att förbundet på det organisationsmäs-

signa planet blir part, eftersom Teknikavtalet Metall självfallet utformats mot bakgrunden av att Metall är motpart till Teknikarbetsgivarna. I förhandlingarna har pappersindustriarbetareförbundet konsekvent betonat att inget av kraven har avsett att undantränga Teknikavtalet Metalls rättsverkan som förstaavtal.

Motparterna har slutligen i målet invänt att det saknas förutsättningar att enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken meddela ett interimistiskt beslut i frågan om tillåtligheten av de aktuella stridsåtgärderna. Pappersindustriarbetareförbundet är av motsatt uppfattning. Förbundet har mot bakgrund av det nu anförda visat sannolika skäl för att den varslade stridsåtgärden är tillåten. Förbundet har vidare rätt att antingen genom förhandlingar, eller som i förevarande fall, via stridsåtgärder få till stånd ett kollektivavtal. Genom fredspliktsinvändningen från motparternas sida kan det skäligen befaras att förbundet förhindras att vidta sin rätt. Skäl att bifalla det interimistiska yrkandet finns således.

Arbetsgivarparterna

Pappersindustriarbetareförbundets stridsåtgärder avser att genomdriva avtalskrav vilka har till syfte att ändra och undantränga Teknikavtalet Metall, vilket kollektivavtal är gällande vid bolagets driftsenhet i Figeholm/Fårbo. Pappersindustriarbetareförbundet har klargjort att förbundet inte accepterar ett andrahandsavtal med de begränsade rättsverkningar ett sådant avtal kan ha i skuggan av Teknikavtalet Metall. Stridsåtgärder är olovliga enligt 42 § första stycket medbestämmandelagen – direkt eller under åberopande av dess grunder – om de syftar till att framtvunga ett undanröjande eller en ändring av ett bestående kollektivavtal mellan en arbetsgivare och en annan arbetstagarorganisation. Därmed är de stridsåtgärder som pappersindustriarbetareförbundet varslat om olovliga. Pappersindustriarbetareförbundets talan skall alltså avslås och yrkandet om interimistiskt förordnande likaså.

När det gäller frågan om undanträngande vill arbetsgivarparterna peka på följande omständigheter. Det avtalsförslag som pappersindustriarbetareförbundet lämnat och som man vill få igenom innehåller på varje punkt väsentliga skillnader i förhållande till Teknikavtalet Metall. Kravet innebär således att pappersindustriarbetareförbundet gör anspråk på att det bestående kollektivavtalet skall ha en annan innebörd och tillämpas på ett annat och mera gynnsamt sätt i förhållande till pappersindustriarbetareförbundet och dess medlemmar än i förhållande till Metall och dess medlemmar. Det måste anses innebära att de varslade stridsåtgärderna syftar till att ändra och undanröja Teknikavtalet Metall. Kraven innebär också att bolaget tvingades bryta mot avtalsförpliktelsen gentemot Metall att tillämpa kollektivavtalet inom dess sakliga giltighetsområde på samma sätt för utanförstående arbetstagare som för Metalls medlemmar. Därvid kan också noteras att arbetsgivarparterna, innan förbundet lämnade sitt avtalsförslag, erbjudit pappersindustriarbetareförbundet ett s.k. andrahandsavtal, men att pappersindustriarbetareförbundet avböjt förslaget. Redan genom det avvisade erbjudandet har pappersindustriarbetareförbundet visat att syftet med dess krav inte är att

uppnå ett kollektivavtal med den begränsade faktiska tillämplighet som ett sådant andrahandsavtal medger.

Pappersindustriarbetareförbundets agerande strider mot 42 § medbestämmandelagen. Detta framgår av rättsfallet AD 1989 nr 120, den s.k. Britannia- domen. I enlighet härmed bygger medbestämmandelagens fredspliktsregler på att en part som framställer ett visst krav och går till strid till stöd för det kravet, bryter mot fredsplikten om kravet eller villkoret ändrar eller tränger undan ett befintligt kollektivavtal. Det måste anses uteslutet att Arbetsdomstolen nu genom ett pleniavgörande skulle sätta denna antagna princip åt sidan. Den varslade åtgärden är således olovlig.

För bestridande av det interimistiska yrkandet åberopas också att det inte skäligen kan befaras att Teknikarbetsgivarna eller bolaget, genom att utöva viss verksamhet eller företa eller underlåta viss handling eller på annat sätt, försvårar utövningen av pappersindustriarbetarnas rätt eller väsentligen för- ringar dess värde. Tvärtom har arbetsgivarparterna genom sitt agerande visat att det inte föreligger någon sådan risk. Inte heller omständigheterna i övrigt kan föranleda slutsatsen att någon s.k. sabotagerisk finns. Förutsättningar saknas därmed enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken för ett interimistiskt för- ordnande. I sammanhanget är av betydelse att pappersindustriarbetare- förbundets rätt till stridsåtgärder inte är ett självständigt intresse utan syftet med stridsåtgärder i det här fallet är att pappersindustriarbetareförbundet vill erhålla ett kollektivavtal, vilket arbetsgivarparterna klargjort att man på inget sätt förnekar förbundet. I själva verket har arbetsgivarparterna på olika sätt och under lång tid försökt uppnå en rimlig kollektivavtalsreglering med pappersindustriarbetareförbundet. Därutöver måste en intresseavvägning göras med utgångspunkt i den skiljedom som innebär att Teknik- avtalet Metall gäller vid bolagets driftsenhet Figeholm/Fårbo. Bolaget äger enligt skiljedomen tillämpa detta kollektivavtal med avseende på de vid driftsenheten anställda arbetarna. Skiljedomen är bindande i förhållandet mellan pappersindustriarbetareförbundet och bolaget. Det innebär i sin tur att pappersindustriarbetareförbundet endast kan ha ett tillåtet krav på ett andra- handsavtal med de begränsade rättsverkningar ett sådant avtal kan ha i skug- gan av det första avtalet, Teknikavtalet Metall. Arbetsgivarparterna har er- bjudit pappersindustriarbetareförbundet ett sådant avtal, vilket erbjudande förbundet avvisat. Det nu sagda måste givetvis tillmätas avgörande vikt vid bedömningen av om ett provisoriskt ordnande av rättsförhållandet mellan parterna, innan saken har prövats av domstol, bör ske. Till intresseavväg- ningen hör också att saken inte gäller en arbetsplats på ett fartyg som kan lämna Sverige eller en tillfällig arbetsplats och att det inte heller i övrigt förekommer omständigheter som innebär att arbetsgivarparterna egentligen kan hindra eller försvåra den rätt att teckna kollektivavtal det i grunden handlar om. Arbetsgivarparterna har som sagt inte ens något intresse av att inte teckna kollektivavtal med pappersindustriarbetareförbundet, men ett intresse av att pappersindustriarbetareförbundet respekterar principen av rättsverkan av den första kollektivavtalet.

Enligt arbetsgivarparternas uppfattning är det vid en rimlig bedömning inte möjligt att komma fram till att arbetsgivarparterna äventyrar pappersindustri-

arbetareförbundet eller dess medlemmars rätt. Det interimistiska yrkandet skall mot bakgrund av det anförda ogillas.

Skäl

Arbetsdomstolen har att ta ställning till ett av pappersindustriarbetareförbundet framställt yrkande om att förbundet för tiden intill dess tvisten slutligt har prövats är oförhindrat att vidta stridsåtgärder i enlighet med ett den 3 november 2005 utfärdat varsel avseende bolagets driftställe i Figeholm/Fårbo.

Arbetsgivarparterna har bestritt pappersindustriarbetareförbundets yrkande i sak, men har också invänt att förutsättningarna enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken för interimistiskt beslut inte är uppfyllda. Med anledning av vad arbetsgivarparterna har anfört i den sistnämnda frågan kan konstateras att domstolen enligt fast praxis inte har sett sig förhindrad att meddela interimistiskt förordnande på yrkande av arbetstagsidan i fall då en varslad stridsåtgärd har mötts av en fredspliktsinvändning från arbetsgivarparten (se avgörandena 1978 nr 64, 1979 nr 103, 1983 nr 129, 1987 nr 107 och 1990 nr 113).

Beträffande tvistefrågan i sak är följande upplyst. Det råder inte något kollektivavtalsförhållande mellan pappersindustriarbetareförbundet och arbetsgivarparterna i målet såvitt gäller bolagets driftställe i Figeholm/Fårbo. Bolaget är däremot såsom medlem i Teknikarbetsgivarparterna bundet av det mellan Teknikarbetsgivarparterna och Svenska Metallindustriarbetareförbundet ingångna teknikavtalet. Det avtalet är enligt vad parterna i målet numera är ense om tillämpligt på arbete som utförs vid bolagets driftställe i Figeholm. På den aktuella arbetsplatsen finns omkring 130 medlemmar i pappersindustriarbetareförbundet anställda. Förhandlingar om träffande av avtal mellan på ena sidan Teknikarbetsgivarparterna och bolaget samt på andra sidan pappersindustriarbetareförbundet har förts under början av november 2005. Förhandlingarna strandade den 3 november 2005. Pappersindustriarbetareförbundet varslade samma dag om stridsåtgärder att verkställas den 15 november 2005. Förhandlingarna återupptogs den 4 november 2005 utan att enighet kunde uppnås. Arbetsgivarparterna invände samma dag skriftligen mot de varslade stridsåtgärderna och gjorde gällande att dessa stred mot fredsplikt enligt lag.

Arbetsgivarparterna har även inför Arbetsdomstolen gjort gällande att stridsåtgärderna är olovliga såsom stridande mot fredspliktsreglerna i medbestämmandelagen. Arbetsgivarparterna har därvid anfört i huvudsak att stridsåtgärderna syftar till att i strid med 42 § medbestämmandelagen undantränga eller ändra det för bolaget gällande teknikavtalet. Pappersindustriarbetareförbundet har bestritt att stridsåtgärderna har det syfte som angetts av arbetsgivarparterna.

Utgångspunkten är att en arbetstagarorganisation kan vidta stridsåtgärder till stöd för ett anspråk på kollektivavtal för ett tillämpningsområde där kollektivavtal redan gäller mellan arbetsgivaren och en annan arbetstagarpart, trots

att det ytterligare kollektivavtalet strider mot det redan befintliga. Att avtalen strider mot eller är oförenliga med varandra är ett problem som löses inte genom förbud mot stridsåtgärder i syfte att få det senare avtalet till stånd utan genom rättsprinciper om konkurrens mellan olika kollektivavtal. Situationen är en annan i fall då stridsåtgärden framstår som ett angrepp på det redan befintliga avtalet. I ett sådant fall strider stridsåtgärden mot 42 § medbestämmandelagen. De situationer som avses är sådana där en utomstående arbetstagarorganisation inte enbart för egen räkning ställer krav på ett konkurrerande kollektivavtal utan uttryckligen fordrar att arbetsgivaren skall tillämpa det kollektivavtal som organisationen begär även på anställda som är medlemmar i den arbetstagarorganisation som är part i det redan befintliga kollektivavtalet och därmed bundna av avtalet (jfr domstolens avgöranden 1989 nr 120, 2004 nr 96 och 2005 nr 49).

Den hittillsvarande utredningen ger enligt Arbetsdomstolens mening inte stöd för någon annan bedömning än att pappersindustriarbetareförbundet med de varslade stridsåtgärderna syftar till att få till stånd ett kollektivavtal med anställningsvillkor uteslutande avseende förbundets egna medlemmar. Utredningen kan därmed inte föranleda slutsatsen att det avtal som förbundet vill träffa med arbetsgivarparterna skulle tränga ut det för bolaget gällande teknikavtalet. De varslade stridsåtgärderna strider under sådana förhållanden inte mot 42 § medbestämmandelagen.

Det anförda betyder att pappersindustriarbetareförbundets yrkande om interimistiskt förordnande skall bifallas.

Arbetsdomstolens ställningstagande

Arbetsdomstolen förklarar för tiden intill dess tvisten slutligt avgjorts att det inte finns något rättsligt hinder mot de varslade stridsåtgärderna.

Ledamöter: Michaël Koch, Lars Johan Eklund, Eva Plogeus, Rolf Hugert, Agnes Günther, Jörgen Andersson och Bo Almgren. Enhälligt.

Sekreterare: Anu Rintala